

Петербурзі. Цей багатий досвід російської преси згодом було використано в Україні.

У 1805 році на Слобожанщині, в Харкові, відкривається університет, що стає великим центром суспільно-політичного, науково-освітнього й культурного життя. При ньому виникають друкарні, створюються літературні гуртки, наукові об'єднання – все це цілком сприятлива атмосфера для виникнення та існування української періодики. Цьому сприяв також і цензурний статус 1804 року, що створював можливість видавати періодику в провінції, рецензувати її на місці видання, в університеті, а не в столицях імперії – у Москві чи Санкт-Петербурзі.

Видання Харківського університету вважаються першими зразками української періодики.

Видавцями, редакторами і авторами цих видань були молоді наукові діячі університету того часу:

А.А. Вербицький, Р.Т. Гонорський, Складовський, П.П. Гулак-Артемівський, Г. Квітка-Основ'яненко, Є.М. Філомафитський, І.О. Срезневський, Г. Успенський та інші. Закономірно, що значною мірою саме вони визначали науковий імідж видання, де друкувалися їхні твори.

Доля цих видань була досить складною, вони жорстоко переслідувалися цензурою, не завжди їм витримували і закривалися. То що це за видання? Виходили вони, звичайно, російською мовою. Першою газетою, що вийшла рідною мовою, був "Хлібороб" (Лубни, 1905), знову ж таки майже через 100 років після виходу першої газети в Україні.

Ці видання мали офіційний характер, у них дуже рідко вміщувалися матеріали регіонального значення.

Були вони недовговічними, проте значення їх неоціненне.

Перша харківська газета "Харьковский еженедельник" з'явилася у 1812 році, видавцем її був книготорговець Лагнер. Виходила вона щосуботи, тиражем 600 примірників. У випуску її брали участь викладачі й студенти Харківського університету. Та проіснувала вона недовго: газету було припинено на 12-му номері. Через три з половиною роки потому у Харкові виходять журнали "Харьковский Демокрит" і "Украинский вестник". У них, зокрема, з'являлися матеріали про соціальну несправедливість, статті, де викривалися негативні сторони суспільного життя, що було досить ризиковано. Ці видання також стали жертвою цензури. Через п'ять років вийшли "Харьковские известия" (1817 – 1823), засновані викладачем університету А.А.Вербицьким. Видавець і автори газети прагнули відтворити картину розвитку культури й економіки краю, відбити на шпальтах процеси, які відбувалися в Україні, але, перебуваючи під облогою цензури, газета стала нецікавою, вона втратила популярність серед читачів і, проіснувавши шість років, закрилася.

Пізніше Б.Грінченко, характеризуючи дореволюційну епоху, писав: "Ми повинні проминати мовчки силу найцікавіших фактів нашого громадського життя, про інше ми мусимо не говорити, а белькотати щось невиразне, зціпивши зуби". Ось у таких непростих умовах зароджувалась і формувалась українська періодика. Періодичні видання першої половини XIX століття зберегли значення попередників, на них виховувалася ціла плеяда українських видавців та журналістів наступних поколінь.

О.М.ДІДУК З КОГОРТИ "БОЙЧУКІСТІВ"

Однією з найцікавіших збірок сектору естампів і репродукцій ЦНБ АН України є колекція лубків – близько 300 аркушів, найрізноманітніших за своєю тематикою та хронологією. Серед них вирізняються своєю різноманітністю, яскравою національною забарвленістю українські лубки початку XX століття, виконані Олександром Мізіним.

Це український художник-монументаліст, який розпочав свою творчу діяльність у 20-ті роки. Художню освіту здобув у Київському державному

художньому інституті. Навчання в майстерні талановитого майстра і педагога професора М.Бойчука зрештою і визначило шлях художника у мистецтві. Він став одним з кращих його учнів, а згодом і повноправним членом братства "бойчукістів".

Успішно брав участь у виставках разом зі своїм учителем та іншими "бойчукістами": Седляром, І.Падалкою, О.Павленком, С.Налепинською-Бойчук та ін. Був він і учасником перших міжнародних виставок радянських художників за кордоном.

Проте "бойчукісти" відчували на собі закиди з боку художньої критики. Підпав під них і Мізін. Про

Гайдамаки
Задзвонили
в усі дзвони
по всій Україні
акричали з
Гайдамаки:
„Ніє шаята
Гніє!“
Т. Шевченко:

КАТЕРИНО

В МІЛА МОТИ БРОВИ
ДАТИ,
КІЛІ ОЧЕНЯТА,
А НЕ ВМІЛА НОСІМ
СВІТІ

ЩОСТЯ ДОМ ДАТИ
БЕЗ ДОМ БІЛЕ АНЧКО
К КВІТ КА НА ПОЛІ
ТЕНЕ СОМЦЕ, ГОЙДА
ВІТЕР,
МЕ ВСЯКНІ ПОВОЛІ...

Т. ШЕВЧЕНКО.

художника писали, що він працює "в иконно-лубочном пошибе", застерезували, що ікона та лубок є надто далекими від нового мистецтва, щоб стати для нього взірцями художньої майстерності. Але "бойчукісти" були впевнені, що тільки базуючись на надбаннях світового мистецтва, поєднаних з глибокими національними традиціями народного малярства, можна побудувати і розвивати новий творчий художній метод. Мізін, як і інші "бойчукісти" (Л.Паладка, О.Павленко), не тільки широко використовував традиції лубка в своїй творчості, а й повсякчас звертався до цього виду мистецтва. Приміром тому є лубки, видані "Книгоспідкою" на теми шевченкових творів — "Катерина", "Гайдамаки".

Роботи виконані у характерній для "бойчукістів" лаконічній манері. Лубкам притаманна композиція монументально врівноважена (композиційний простір умовно поділений на кілька сюжетів або картин, розміщених регістрами). Основним засобом художнього вираження є ритмічність ліній, яскраві чисті локальні кольори, використано усталені в народному мистецтві типажі. Художник прислужився історично вивіреному засобам, притаманним іконопису та середньовічному українському малярству, різномасштабності фігур,

а також розташуванню основної фігури в центрі композиції. Отже, ідейним та композиційним центром лубків є постаті годовних героїв літературних творів, над якими (за традицією української народної картини) автор розмістив картуш з поетичними рядками, що розкривають ідейний зміст як самого образу, так і твору в цілому.

Зміст лубка "Катерина" пояснюють 5 сюжетів: сцена зустрічі Катерини з коханим; вигнання з батьківського дому; остання зустріч; сцена самогубства; хлопчик-безбатченко з кобзарем.

Лубок "Гайдамаки" складається з чотирьох картин: криваві злочини подільської шляхти; прощання Яреми з Оксаною; зображення гайдамацького гурту; помста.

За колоритом твори майже не різняться в них використано червоний, брунатний, синій та зелений кольори. Але колористична гама лубка "Катерина" більш м'яка, тепла, лірична, що пов'язане, мабуть, із власним сприйняттям художника кобзареві поеми про нелегку долю жінки-покритки.

Мистецька спадщина О.Мізіна досить різноманітна; художник працював переважно в монументальному живопису: робив фрески, мозаїчні панно, картони вітражів та gobеленів.

НАШІ ЮВІЛЯРИ

Діамара Степанівна ПШЕНИЧНИКОВА

(До 70-річчя від дня народження)

24 квітня ювілейна дата в житті завідувачої бібліотеки Інституту електрозварювання імені Є.О.Патона. За 35 років пройдено шлях від методиста Державної республіканської науково-технічної бібліотеки до завідувачої бібліотекою Інституту електрозварювання імені Є.О.Патона, яку Д.С.Пшеничникова очолює 32 роки. Під її керівництвом бібліотека Інституту стала однією з провідних бібліотек АН України, базою передового досвіду інформаційно-бібліотечного забезпечення наукових розробок Інституту. Діамара Степанівна створила колектив однодумців, творчих, висококваліфікованих спеціалістів, який один з перших в АН України оволодів принципово новими технологіями, віддав працю над створенням автоматизованої системи інформаційно-бібліотечного супроводження наукових досліджень Інституту.

За роки роботи в Інституті Пшеничникова стала досвідченим спеціалістом у галузі інформаційної роботи з проблем електрозварювання. Вона є автором більше 25 бібліографічних покажчиків, зокрема: "Сварка цветных металлов" (у 2-х частинах), "Диффузионная сварка", "Свариваемость сталей" та ін.

Знанням і набутим досвідом Діамара Степанівна щедро ділиться з колегами — бібліотечними працівниками АН України, багато енергії і душевного тепла віддає вона справі підготовки молодих кадрів у своєму колективі.

Пшеничникова Д.С. ветеран праці, нагороджена медаллями "250 лет г.Ленинграда", "1500 лет г.Киеву".

Бібліотечна громадськість АН України, колектив бібліотеки Інституту електрозварювання сердечно вітають Діамару Степанівну з ювілеєм, бажають щастя, міцного здоров'я, багато теплых і сонячних літ.